

มาตรการการควบคุมโรคพิษสุนัขบ้า

ประดิษฐ์ ชาลีเครือ

วิทยากรชำนาญการพิเศษ

น.บ. (บัณฑิตทางกฎหมายปกครอง),

ส.บ. (บริหารสาธารณสุข), วท.ม. (การจัดการสิ่งแวดล้อม)

บทนำ

โรคพิษสุนัขบ้า เป็นโรคติดต่อที่มีสัตว์เป็นพาหะนำโรคมาน่าสยดสยอง โรคพิษสุนัขบ้าเป็นโรคที่เป็นปัญหาสำคัญทางสาธารณสุขของประเทศไทยและประเทศอื่น ๆ ทั่วโลกเพราะผู้ที่ติดเชื้อโรคหากโรคได้แสดงอาการแล้วมีความรุนแรงถึงขั้นเสียชีวิต ในแต่ละปีพบผู้เสียชีวิตจากโรคนี้มากกว่า 55,000 ราย จาก 150 ประเทศทั่วโลก ส่วนใหญ่อยู่ในประเทศแถบทวีปแอฟริกาและเอเชีย โดยในทวีปเอเชีย พบผู้เสียชีวิตมากกว่า 31,000 ราย สาเหตุส่วนใหญ่เกิดมาจากถูกสุนัขกัด และไม่สามารถควบคุมสุนัขจรจัดได้ การให้วัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าในสัตว์ไม่ครอบคลุม⁽¹⁾ (กรมปศุสัตว์, 2562) การป้องกันไม่ให้ลูกสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมที่มีเชื้อโรคพิษสุนัขบ้ากัด ที่สำคัญคือผู้ที่สัมผัสเชื้อโรคพิษสุนัขบ้าไม่ได้รับวัคซีนป้องกันโรคได้ทันท่วงทีอาจเป็นเพราะการเข้าถึงบริการทางการแพทย์หรือเพราะผู้สัมผัสเชื้อโรคพิษสุนัขบ้าไม่ได้ให้ความสำคัญในการต้องได้รับวัคซีนเพื่อป้องกันโรคสถานการณ์ในประเทศที่พัฒนาแล้ว เช่น ประเทศในทวีปยุโรปจะพบโรคพิษสุนัขบ้าในคนน้อยอาจเนื่องมาจากได้มีการควบคุมการให้วัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าในสัตว์เลี้ยงโดยเฉพาะสุนัขและแมวได้ครอบคลุมผู้ที่สัมผัสเชื้อโรคพิษสุนัขบ้า พบส่วนใหญ่เป็นเด็กอายุต่ำกว่า 10 ปี สัตว์ที่กัดมากกว่าร้อยละ 80 เป็นสุนัขซึ่งมีเจ้าของ และร้อยละ 47 ไม่ทราบประวัติการฉีดวัคซีน ทั้งนี้รัฐบาลต้องเสียงบประมาณในการควบคุมโรคทั้งในคนและสัตว์มากกว่า 1,000 ล้านบาท/ปี ซึ่งยังไม่นับรวมค่าความเสียหายอื่น ๆ ที่ประมาณค่ามิได้หากบุคคลเหล่านั้นเสียชีวิต

องค์การอนามัยโลก (WHO) และองค์การโรคระบาดสัตว์ระหว่างประเทศ (OIE) ได้ให้ความสำคัญที่จะควบคุมและป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า โดยได้กำหนดเป้าหมายที่จะกำจัดโรคพิษสุนัขบ้าให้หมดไปในทุกประเทศภายในปี พ.ศ. 2563 (ค.ศ. 2020)⁽²⁾ (กรมควบคุมโรค, 2562)

โรคพิษสุนัขบ้า (Rabies) หรือโรคกลัวน้ำ

โรคพิษสุนัขบ้าเป็นโรคติดต่อร้ายแรงที่ไม่มีทางเยียวยารักษา ผู้ป่วยทุกรายที่มีอาการแสดงของโรคนี้มักจะเสียชีวิตภายในเวลาอันสั้นแม้ว่าจะไม่มีทางรักษาแต่โรคนี้ก็สามารถป้องกันได้ด้วยการฉีดยาป้องกันโรค ดังนั้นผู้ที่ถูกสุนัขหรือแมวกัดข่วนควรรู้จักวิธีปฐมพยาบาลบาดแผลและรีบไปปรึกษาแพทย์ ว่าจำเป็นต้องฉีดยาป้องกันหรือไม่อย่างไร

สาเหตุของโรค

เกิดจากเชื้อพิษสุนัขบ้า (rabies virus ซึ่งเป็น lyssavirus type 1 ในตระกูล Rhabdoviridae) ที่อยู่ในน้ำลายของสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม ที่พบบ่อยคือสุนัข แมว นอกจากนี้ ยังพบในค้างคาว สัตว์ป่าต่าง ๆ ปศุสัตว์ (เช่น วัว ควาย แพะ แกะ หมู ลา อูฐ) สัตว์แทะ (เช่น กระรอก หนู) เชื้อจะเข้าสู่ร่างกายทางบาดแผลบนผิวหนัง โดยการถูกสัตว์กัด ข่วน หรือเลีย (สำหรับการเลีย จะต้องเลียถูกเยื่อเมือกหรือรอยแผลถลอกเล็ก ๆ น้อย ๆ เชื้อจึงจะเข้าได้ แต่ถ้าผิวหนังเป็นปกติ เชื้อจะผ่านเข้าไปไม่ได้) เชื้อจะแบ่งตัวเพิ่มจำนวน แล้วเดินทางขึ้นไปตามเส้นประสาทส่วนปลายเข้าสู่ไขสันหลังและสมอง หลังจากนั้นจะแพร่กระจายลงมาตามระบบประสาทส่วนปลายไปยังอวัยวะต่าง ๆ รวมทั้งต่อมน้ำลาย บางครั้ง

เชื้ออาจเดินทางเข้าสมองโดยไม่ต้องรอให้มีการแบ่งตัวเพิ่มจำนวน (ทำให้มีระยะฟักตัวของโรคสั้นกว่า 7 วัน) บางครั้งเชื้ออาจเข้าไปอาศัยอยู่ในเซลล์อื่น เช่น มาโครฟาจ (macrophage) เป็นเวลานานก่อนจะออกมาสู่เซลล์ประสาท (ทำให้มีระยะฟักตัวของโรครยาว)

ระยะฟักตัว (ระยะที่ถูกกักจนกระทั่งมีอาการ) 7 วัน ถึง 6 ปี ส่วนใหญ่เกิดในช่วง 20-60 วัน หลังสัมผัสโรค ส่วนน้อยพบอาการหลังสัมผัสโรคมานานกว่า 1 ปี ผู้ที่ถูกกักที่หน้าและศีรษะรุนแรงมักมีระยะฟักตัวสั้น

สุนัขที่เป็นโรคพิษสุนัขบ้า ส่วนใหญ่มักแสดงอาการแบบดุร้ายโดยระยะแรกเริ่มจะมีลักษณะผิดปกติจากที่เคย เช่น สุนัขที่เคยคลุกคลีกับเจ้าของจะแยกตัวและมีอารมณ์หงุดหงิด สุนัขที่ไม่เคยคลุกคลีกับเจ้าของกลับคอยเคล้าเคลียเจ้าของ 2-3 วันต่อมาจะเข้าสู่ระยะตื่นเต้น โดยหมกตัวตามมุมมืด ตอบสนองไวต่อเสียงและสิ่งกระตุ้นต่าง ๆ ต่อมามีอาการกระวนกระวาย อาจแสดงอาการงับแมลงหรือวัตถุ (เช่น ก้อนหิน ดิน เศษไม้) ที่ขวางหน้า แล้วเริ่มออกวิ่งพล่านดุร้ายกัดคนและทุกสิ่งที่ยขวางหน้ามีอาการเสียงเห่าหอนผิดปกติ ลิ้นห้อย น้ำลายไหลยืด ต่อมามีอาการขาอ่อนเปลี้ยลง ลำตัวแข็งทื่อ สุนัขจะแสดงอาการในระยะตื่นเต้นนี้ประมาณ 1-7 วัน ช่วงสุดท้ายอาจมีอาการชักแล้วตาย หรือเข้าสู่อาการระยะสุดท้ายคือ ระยะอัมพาต โดยเกิดอาการอัมพาตทั้งตัว สุนัขจะล้มลงแล้วลุกขึ้นไม่ได้ และมักจะตายภายใน 2-3 วัน

สุนัขบางตัวอาจแสดงอาการแบบซึมคือ มีไข้ นอนซึม ซึม ไม่กินอาหารและน้ำ ชอบอยู่ในที่มืด ๆ เมื่อถูกบังคับจะกัดหรืองับ อาจแสดงอาการคล้ายมีก้างหรือกระดูกติดคอ เช่น ไอ ใช้ขาตะกุกตะกอย ต่อมาสุนัขจะเดินงอนงนเปะปะ เป็นอัมพาตทั้งตัว มักตายภายใน 10 วัน (ส่วนใหญ่ 4-6 วัน) โดยไม่แสดงอาการกลัวน้ำแบบที่พบในคน

อาการของโรคพิษสุนัขบ้าในคน

ระยะอาการนำของโรค ผู้ป่วยจะมีไข้ต่ำ ๆ (38-38.5 องศาเซลเซียส) ปวดศีรษะ อ่อนเพลีย เบื่ออาหาร เจ็บคอ คลื่นไส้ อาเจียน ท้องเดิน อาจมีอาการกระสับกระส่าย ลุกลุกนอน วิดกกังวล มีความรู้สึกกลัว นอนไม่หลับ อารมณ์เปลี่ยนแปลงง่าย ที่สำคัญซึ่งถือเป็นอาการที่ใช้ในการวินิจฉัยโรคนี้คือ บริเวณบาดแผลที่ถูกกัด อาจมีอาการปวดเสียวคันชาหรือปวดแสบปวดร้อนโดยเริ่มที่บริเวณบาดแผลแล้วลามไปทั่วทั้งแขนหรือขา

ระยะปรากฏอาการทางระบบประสาท มักเกิดภายหลังอาการนำดังกล่าว 2-10 วัน ซึ่งแบ่งเป็น 3 แบบ ได้แก่

1. แบบคลุ้มคลั่ง ซึ่งพบได้บ่อยที่สุด (ประมาณร้อยละ 60-70 ของผู้ป่วย) ในระยะแรก ๆ อาจมีเพียงอาการไข้ กระวนกระวาย สับสน ซึ่งจะเกิดบ่อยเมื่อถูกกระตุ้นด้วยสิ่งเร้า เช่น แสง เสียง เป็นต้น ต่อมาจะมีการแกว่งของระดับความรู้สึกตัว (เดี๋ยวดีเดี๋ยวไม่ดี สลับกัน) ขณะรู้สึกตัวดี ผู้ป่วยจะพูดคุยตอบโต้ได้เป็นปกติ แต่ขณะความรู้สึกตัวไม่ดีผู้ป่วยจะมีอาการกระวนกระวาย ผุดลุกผุดนั่ง เดินเพ่นพ่านเอะอะอาละวาดต่อมาจะมีอาการกลัวลม (เพียงแต่เป่าลมเข้าที่หน้าหรือคอจะมีอาการหวา) กลัวน้ำ (เวลาที่ดื่มน้ำจะปวดเกร็งกล้ามเนื้อคอหอยทำให้กลืนไม่ได้ ไม่กล้าดื่มน้ำทั้ง ๆ ที่กระหาย หรือแม้แต่จะกล่าวถึงน้ำก็กลัว) ซึ่งพบได้เกือบทุกราย แต่ไม่จำเป็นต้องพบร่วมกันทั้ง 2 อาการ และอาการเหล่านี้จะหายไปเมื่อผู้ป่วยเริ่มเข้าสู่ระยะไม่รู้สึกรู้สีกตัว นอกจากนี้ยังพบอาการถอนหายใจเป็นพัก ๆ (มักพบในระยะหลังของโรค) และอาการผิดปกติของระบบประสาทอัตโนมัติ เช่น น้ำตาไหล น้ำลายไหล เหงื่อออกมาก ขนลุก ในผู้ชายอาจมีการแข็งตัวขององคชาตและหลังน้ำอสุจิบ่อยซึ่งเกิดขึ้นเองโดยไม่ตั้งใจในที่สุดผู้ป่วยจะซึมหมดสติหยุดหายใจ และเสียชีวิตภายใน 7 วัน (เฉลี่ย 5 วัน) หลังจากเริ่มแสดงอาการ

2. แบบอัมพาต (นิ่งเฉียบ) ซึ่งพบได้บ่อย รองลงมา (ประมาณร้อยละ 30) มักมีอาการใช้ร่วมกับกล้ามเนื้อแขนขาและทั่วร่างกายอ่อนแรง กลั้นปัสสาวะไม่ได้ พบอาการกล้ามเนื้อและกล้ามเนื้อ ประมาณร้อยละ 50 ผู้ป่วยกลุ่มนี้มักเสียชีวิตช้ากว่า แบบที่ 1 คือเฉลี่ย 13 วัน บางครั้งอาจแยกจากกลุ่มอาการกิลเลนบาร์เร (GuillainBarre syndrome) ได้ยาก

3. แบบแสดงอาการไม่ตรงต้นแบบ (non-classic) ซึ่งพบได้ในผู้ป่วยบางรายโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ป่วยที่ถูกค้างคาวกัด ในระยะแรกผู้ป่วยอาจมีอาการปวดประสาทหรือกล้ามเนื้ออ่อนแรง ต่อมาจะมีอาการแขนขาซีกหนึ่งเป็นอัมพาตหรือชา มีอาการชักและการเคลื่อนไหวผิดปกติ มักไม่พบอาการกล้ามเนื้อและกล้ามเนื้อและอาการผิดปกติของระบบประสาทอัตโนมัติ ดังแบบที่ 1

ระยะไม่รู้สึกรู้ตัว ผู้ป่วยทุกรายเมื่อเข้าสู่ระยะสุดท้ายจะมีการหมดสติและเสียชีวิต (จากระบบหายใจและระบบไหลเวียนเลือดล้มเหลว รวมทั้งหัวใจเต้นผิดจังหวะ) ภายใน 1-3 วันหลังมีอาการไม่รู้สึกตัว ถ้าผู้ป่วยมาโรงพยาบาลในระยะนี้อาจทำให้วินิจฉัยโรคได้ยาก อาจเข้าใจผิดว่าเกิดจากโรคสมองอักเสบจากสาเหตุอื่น

สถานการณ์โรคพิษสุนัขบ้าของประเทศไทยในปัจจุบัน

สถานการณ์โรคพิษสุนัขบ้าในปี 2561 ที่ผ่านมา มีผู้เสียชีวิต 18 ราย ซึ่งมาจากจังหวัดบุรีรัมย์ ระยอง สงขลา และตาก จังหวัดละ 2 ราย สุรินทร์ ตรัง นครราชสีมา ประจวบคีรีขันธ์ พัทลุง หนองคาย ยโสธร กาฬสินธุ์ มุกดาหาร และสุราษฎร์ธานี จังหวัดละ 1 ราย โดยข้อมูลจากการสอบสวนโรค พบว่ามากกว่า ร้อยละ 90 ไม่ได้รับวัคซีนหลังจากที่โดนสัตว์กัดหรือข่วน และในปี 2562 พบผู้เสียชีวิตจากโรคพิษสุนัขบ้าจำนวน 1 ราย ที่จังหวัดสุรินทร์⁽³⁾

กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุขขอให้ประชาชนยึดหลัก “คาถา 5 ย.” เพื่อลดความเสี่ยง การติดเชื้อโดยป้องกันอย่าให้ถูกสุนัขกัด ข่วน ได้แก่ 1) อย่าเหยียบบริเวณลำตัว ขา หรือหางของสัตว์ 2) อย่าแยกสัตว์ที่กำลังกัดกัน 3) อย่าแหย่สัตว์เพราะ อาจโดนข่วนหรือกัดได้ 4) อย่าหยิบอาหารขณะสัตว์ กำลังกิน 5) อย่ายุ่งกับสัตว์ที่ไม่รู้จักคุ้นเคย ซึ่งจะช่วยลดความเสี่ยงและไม่ให้ผู้เสียชีวิตจากโรคพิษสุนัขบ้าได้ หากมีข้อสงสัย สามารถสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมที่ สายด่วนกรมควบคุมโรค โทร. 1422

การป้องกันและเฝ้าระวังโรคพิษสุนัขบ้า

1. ผู้ที่ถูกสุนัข แมว ค้างคาว สัตว์ป่า สัตว์ทะเล หรือสัตว์ กัด ข่วน หรือเลีย ควรปฏิบัติดังนี้

1.1 ทำการฟอกล้างบาดแผลด้วยน้ำสะอาด (เช่น น้ำก๊อก น้ำขวด น้ำต้มสุก) กับสบู่ทันที ควรฟอก ล้าง หลาย ๆ ครั้ง ซึ่งจะช่วยลดปริมาณเชื้อพิษสุนัขบ้า ที่บาดแผลแล้วใส่ยาฆ่าเชื้อ เช่น โปวิโดนไอโอดีน หรือแอลกอฮอล์ชนิด 70%

1.2 ถ้ามีเลือดออกซิบ ๆ หรือออกไม่หยุด ควรใช้ผ้าก๊อชหรือผ้าสะอาดปิดแผลและใช้แรงกด ปากแผลเพื่อห้ามเลือด

1.3 ควรรีบไปที่สถานพยาบาลใกล้บ้าน โดยเร็ว เพื่อรับการรักษาที่เหมาะสมต่อไปและปรึกษา ถึงความจำเป็นในการฉีดวัคซีนและอิมมูโนโกลบูลิน ป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า

1.4 ควรกักขังหรือเฝ้าดูอาการสัตว์ที่ก่อเหตุ นาน 10 วัน (ให้น้ำและอาหารสัตว์ตามปกติ) ในกรณี ที่สัตว์นั้นจับตัวหรือหาตัวได้ยาก เช่น สัตว์ป่า หนู ค้างคาว สุนัข หรือแมวจรจัดที่อาจหนีหายไป ถ้าเป็นไปได้ควรหาทางกำจัดแล้วนำซากสัตว์ส่งตรวจ ถ้าเป็นไปได้ก็ควรรีบแจ้งให้แพทย์ทราบเพื่อ พิจารณาฉีดยาป้องกันโรค

ทั้งนี้ ควรปฏิบัติตามคำแนะนำของแพทย์อย่างเคร่งครัด โดยเฉพาะควรฉีดยาป้องกันให้ครบถ้วนตามแพทย์สั่ง ส่วนยาที่ฉีดแพทย์จะเป็นผู้พิจารณาว่าจะใช้ชนิดใด ขนาดเท่าใดและวิธีการฉีดโดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับสภาพของผู้ป่วยเป็นราย ๆ ไป

แพทย์จะมีแนวทางการฉีดยาป้องกันแก่ผู้สัมผัสโรคพิษสุนัขบ้า ดังนี้

1. ผู้ที่ไม่เคยฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าหรือเคยฉีดน้อยกว่า 3 ครั้ง หรือวัคซีนที่เคยรับเป็นวัคซีนสมองสัตว์ ให้พิจารณาความเสี่ยงของการสัมผัสโรค

❖ ถ้ามีความเสี่ยงที่ระดับ 2 ฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า (หยุดฉีดวัคซีนเมื่อสัตว์ (เฉพาะสุนัขและแมว) เป็นปกติตลอดระยะเวลาที่กักขังเพื่อดูอาการ 10 วัน) ไม่ต้องฉีดอิมมูโนโกลบูลิน

❖ ถ้ามีความเสี่ยงที่ระดับ 3 ฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า (หยุดฉีดวัคซีนเมื่อสัตว์ (เฉพาะสุนัขและแมว) เป็นปกติตลอดระยะเวลาที่กักขังเพื่อดูอาการ 10 วัน) และอิมมูโนโกลบูลิน

2. ผู้ที่เคยฉีดวัคซีนป้องกันล่วงหน้า (pre-exposure) ครบชุดหรือเคยฉีดวัคซีนแบบหลังสัมผัสโรคอย่างน้อย 3 ครั้ง ไม่ต้องฉีดอิมมูโนโกลบูลิน ควรฉีดวัคซีนดังนี้

❖ ถ้าเคยได้รับวัคซีนมาเกิน 6 เดือน ให้ฉีดวัคซีนเข้ากล้ามเนื้อหรือในชั้นผิวหนัง 2 ครั้ง ในวันที่ 0 และ 3

❖ ถ้าเคยได้รับวัคซีนมาภายใน 6 เดือน ให้ฉีดวัคซีนเข้ากล้ามเนื้อหรือในชั้นผิวหนัง 1 ครั้ง

❖ ในการฉีดวัคซีน ถ้าผู้ป่วยมารับการฉีดไม่ครบ ให้ฉีดวัคซีนโดยนับต่อจากเข็มสุดท้ายที่ผู้ป่วยได้รับ ไม่ต้องเริ่มต้นใหม่ทั้งหมด

3. ผู้ที่เลี้ยงสุนัขและแมวควรฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าแก่สัตว์ที่เลี้ยงทุกตัวเมื่ออายุได้ 12 สัปดาห์ (ถ้าฉีดก่อนควรฉีดซ้ำเมื่ออายุ 12 สัปดาห์) และ 24 สัปดาห์ และต่อไปฉีดกระตุ้นปีละครั้งอย่างต่อเนื่อง

4. ผู้ที่ทำงานที่เสี่ยงต่อโรคนี้ เช่น ลักตแพทย์ ผู้ที่ทำงานเกี่ยวข้องกับสัตว์ แพทย์ และพยาบาล ที่มีโอกาสพบสัมผัสผู้ป่วยโรคพิษสุนัขบ้า เจ้าหน้าที่ห้องปฏิบัติการที่ทำงานเกี่ยวกับโรคพิษสุนัขบ้า เด็กที่ชอเล่นกับสุนัข เป็นต้น ควรฉีดวัคซีนป้องกันไว้ล่วงหน้าให้ครบ 3 เข็ม

กรณีตัวอย่างปัญหาของโรคพิษสุนัขบ้า

ข้อเท็จจริงคือ นางสาวชมพู่ได้เดินชื้อกับข้าวในตลาดสดของเทศบาลแห่งหนึ่งในจังหวัดพิษณุโลก ระหว่างที่เดินอยู่นั้นได้มีสุนัขไม่ทราบได้ว่าใครเป็นเจ้าของเพราะไม่มีปลอกคอ ไม่แสดงถึงการได้รับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าเข้ามากัดที่น่องทำให้ได้รับบาดเจ็บเป็นแผลต้องได้รับการรักษาพยาบาลและฉีดวัคซีนป้องกันโรค และหลังจากนั้นสุนัขตัวดังกล่าวก็วิ่งหนีไปตามหาไม่พบ

ข้อควรปฏิบัติ

1. นางสาวชมพู่ควรฟอกล้างบาดแผลด้วยน้ำสะอาดกับสบู่ทันทีหลาย ๆ ครั้ง ซึ่งจะช่วยลดปริมาณเชื้อพิษสุนัขบ้าที่บาดแผล แล้วใส่ยาฆ่าเชื้อ

2. ควรรีบไปรับการรักษาที่เหมาะสมที่สถานพยาบาลใกล้บ้านโดยเร็ว

3. ควรกักขังหรือเฝ้าดูอาการสุนัขที่ก่อเหตุนาน 10 วันถ้าสามารถทำได้ (ถ้าไม่สามารถติดตามกักขังสุนัข เพื่อเฝ้าดูอาการได้ก็ควรรีบแจ้งให้แพทย์ทราบเพื่อพิจารณาฉีดยาป้องกันโรค)

4. ติดตามหาผู้ที่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายรักษาพยาบาล ที่เกิดขึ้นโดยผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ดังนี้

4.1 กรณีถูกสุนัขที่มีเจ้าของกัดตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติโรคพิษสุนัขบ้า พ.ศ. 2535⁽⁴⁾ กำหนดให้เจ้าของสัตว์จะต้องนำสัตว์เลี้ยงเฉพาะสุนัขและแมว อายุระหว่าง 2-4 เดือน ไปรับการฉีดวัคซีนโรคพิษสุนัขบ้าตามกำหนดทุกปี มาตรา 5 ผู้ฝ่าฝืนต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 200 บาท เมื่อสัตว์ได้รับวัคซีนโรคพิษสุนัขบ้าแล้ว ลักตแพทย์จะออกใบรับรองการฉีดวัคซีนให้พร้อมกับเครื่องหมาย

ประจำตัว เจ้าของสัตว์จะต้องเก็บใบรับรองการฉีดวัคซีนไว้ และนำเครื่องหมายที่ติดไว้กับสัตว์ตามมาตรา 6 ถ้าผู้ใดใช้เครื่องหมายปลอม หรือเครื่องหมายรับรองการฉีดวัคซีนอันเป็นเท็จถือว่ามีความผิด ต้องระวางโทษไม่เกิน 1 เดือน หรือปรับไม่เกิน 1,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ตามมาตรา 21 เมื่อเจ้าของสัตว์พบว่าสัตว์แสดงอาการป่วยคล้ายคลึงกับโรคพิษสุนัขบ้า ให้แจ้งเหตุต่อสัตวแพทย์หรือเจ้าพนักงานท้องถิ่น หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ในท้องถิ่นภายใน 24 ชั่วโมง ถ้าเจ้าของสัตว์ไม่แจ้งเหตุถือว่ามีความผิด ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 3 เดือน หรือปรับไม่เกิน 3,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับตามมาตรา 30 แห่งพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535⁽⁵⁾ สัตวแพทย์มีอำนาจสั่งให้เจ้าของสัตว์กักสัตว์ที่สงสัยว่าเป็นโรคพิษสุนัขบ้าไว้ดูอาการเป็นเวลา 15 วัน หรือสั่งให้เจ้าของสัตว์เฝ้าดูอาการสัตว์เป็นเวลา 6 เดือน ผู้ใดฝ่าฝืนต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 3 เดือน หรือปรับไม่เกิน 3,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และในระหว่างนั้นห้ามจำหน่าย จ่าย โอน สัตว์ที่ควบคุมให้แก่ผู้อื่น ผู้ใดฝ่าฝืนต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 เดือน หรือปรับไม่เกิน 1,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ตามมาตรา 20 แห่งพระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ พ.ศ. 2558⁽⁶⁾ และเมื่อปรากฏว่าสัตว์ควบคุมนั้นได้ป่วยตาย หรือสูญหายระหว่างการเฝ้าดูอาการ จะต้องแจ้งต่อเจ้าพนักงานท้องถิ่น หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ภายใน 24 ชั่วโมง บุคคลทั่วไปหรือผู้ที่มีความเสี่ยงต่อการติดเชื้อโรคพิษสุนัขบ้า สามารถขอรับบริการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าแบบล่วงหน้าได้จากสถานพยาบาลทั่วประเทศ ทั้งนี้จะต้องได้รับความเห็นชอบจากแพทย์ก่อนทุกครั้ง

กรณีนางสาวชมพู่ได้ถูกสุนัขกัด โดยสุนัขตัวดังกล่าวที่ไม่ได้มีเครื่องหมายอันใดบ่งบอกถึงความเป็นเจ้าของและเครื่องหมายแสดงถึงการได้รับการฉีดป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า ตามมาตรา 6 จึงได้ถือว่าเป็นสุนัขที่กีดนางสาวชมพู่ เป็นสุนัขจรจัดไม่มีเจ้าของ

4.2 กรณีสุนัขที่ไม่มีเจ้าของกัด

เจ้าของตลาด หรือเจ้าหน้าที่รัฐ หรือหน่วยงานรัฐที่รับผิดชอบตลาดสดต้องรับผิดชอบในกรณีการละเลยต่อหน้าที่หรือปฏิบัติหน้าที่ล่าช้าเกินสมควรในการควบคุมเหตุเดือดร้อนรำคาญตามอำนาจหน้าที่โดยถูกต้องครบถ้วนตามที่กฎหมายกำหนดและผลการกระทำได้ก่อให้เกิดความเสียหายขึ้น

พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535⁽⁵⁾ มาตรา 29 ท้องถิ่นสามารถกำหนดส่วนหนึ่งส่วนใดหรือทั้งหมดของพื้นที่เป็นเขตควบคุม การเลี้ยงหรือปล่อยสัตว์อาจกำหนดเป็นเขตห้ามเลี้ยงหรือปล่อยสัตว์บางชนิดหรือบางประเภทโดยเด็ดขาดหรือไม่เกินจำนวนที่กำหนด

นายกเทศมนตรีในฐานะเจ้าพนักงานท้องถิ่น มีอำนาจหน้าที่โดยตรง ที่จะป้องกันระงับเหตุเดือดร้อนรำคาญตลอดเวลาโดยการควบคุมการเลี้ยงหรือปล่อยสัตว์ในเขตพื้นที่เทศบาลการระงับเหตุรำคาญอันเกิดจากสัตว์ที่มีเจ้าของหรือสัตว์เร่ร่อน มีอำนาจออกประกาศเขตพื้นที่เลี้ยงเพื่อคุ้มครองสุขภาพของอนามัยของประชาชนตามมาตรา 25 (2) และ (4) แห่งพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535⁽⁵⁾ นายกเทศมนตรีในฐานะเป็นเจ้าหน้าที่รัฐมิได้ดำเนินการให้มีการระงับเหตุเดือดร้อนรำคาญตามอำนาจหน้าที่โดยถูกต้องครบถ้วนตามที่กฎหมายกำหนด อันเป็นการละเลยต่อหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติหรือปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวล่าช้าเกินสมควรตามมาตรา 9 วรรคหนึ่ง (2) แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองฯ และผลแห่งการกระทำที่ขาดการควบคุมดูแลสัตว์นำโรคที่เพียงพอ ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ร่างกายสุขภาพ อนามัย เสรีภาพ หรือสิทธิอื่น ๆ ของบุคคลจึงเป็นผลโดยตรงทางละเมิดของหน่วยงานรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐนั้นคือเทศบาลเจ้าของตลาดในเรื่องนี้ตามมาตรา 420 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์⁽⁷⁾ เทศบาลเจ้าของตลาดต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนและตามมาตรา 9 วรรคหนึ่ง (3) ประกอบมาตรา 72 วรรคหนึ่ง (3) แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองฯ

มีขั้นตอนการเรียกร้องเยียวยาความเสียหายอย่างไร

ใครคือผู้เสียหาย กรณีจากสุนัขจรจัดกัด ผู้เดือดร้อนเสียหายหรือผู้อาจเดือดร้อนเสียหายที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ ได้รับผลกระทบจากเหตุรำคาญจากการถูกสุนัขกัด เช่น บุคคลที่อยู่อาศัยในบริเวณที่มีสุนัขจรจัดอยู่อาศัย หากกินเศษอาหารในตลาดและบริเวณใกล้เคียง ผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายหรืออาจจะเดือดร้อนหรือเสียหายดังกล่าวโดยมีอาจหลีกเลี่ยงได้ เป็นผลโดยตรงจากสุนัขจรจัด เช่น ถูกสุนัขจรจัดกัด หรือทำให้หวาดกลัว รบกวนกิจกรรมการค้าขายหรือก่อให้เกิดอุบัติเหตุการสัญจร ผู้ที่ได้รับผลกระทบกระเทือนสภาพสิทธิและหน้าที่เหล่านี้จึงเป็นผู้ที่เดือดร้อนเสียหายตามมาตรา 42 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542⁽⁸⁾ และเป็นผู้เสียหายที่ควรจะได้รับเป็นผู้ถูกระทำละเมิดตามมาตรา 420 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์⁽⁷⁾ นางสาวชมพู่จึงเป็นผู้ที่เดือดร้อนเสียหาย จากการถูกสุนัขกัด ได้รับบาดเจ็บเสียหายต่อสุขภาพอนามัย ต้องเสียเวลาในการรับการรักษาพยาบาล ต้องเสียเงินในการเดินทาง เสียค่ารักษาพยาบาล เป็นต้น

ขั้นตอนการเรียกร้องสิทธิจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1. นางสาวชมพู่ ต้องทำหนังสือร้องเรียนเรียกร้องค่าเสียหายต่อเทศบาลเจ้าของตลาด เพื่อให้พิจารณาชดเชยความเสียหาย ตามมาตรา 11 แห่ง พ.ร.บ.ความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539⁽⁸⁾ เพราะเทศบาลต้องรับผิดตามมาตรา 5 แห่ง พ.ร.บ.ความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ฯ ภายในเวลา 2 ปี ตามมาตรา 10 วรรคสอง พ.ร.บ.ความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ฯ

2. เมื่อเทศบาลเจ้าของตลาด มีคำสั่งเช่นใดแล้ว นางสาวชมพู่ไม่พอใจก็มีสิทธิฟ้องร้องต่อศาลปกครองได้ภายใน 90 วัน ตามมาตรา 49 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองฯ หรือพ้น 90 วัน ที่นางสาวชมพู่ได้มีหนังสือร้องเรียนเรียกร้องค่าเสียหายถึงเทศบาลและไม่มีคำสั่งใด ๆ

3. ผู้ที่จะมีสิทธิฟ้องคดีต่อศาลปกครองได้นั้น จะต้องมืองค์ประกอบ 3 ประการ ดังนี้

1. ผู้ฟ้องคดีจะต้องเป็นผู้ซึ่งได้รับความเดือดร้อน หรือเสียหายหรืออาจจะเดือดร้อนหรือเสียหาย โดยมิอาจหลีกเลี่ยงได้ในเรื่องนั้น ตามมาตรา 42 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542⁽⁸⁾ เช่น บุคคลที่อยู่อาศัยในบริเวณที่มีสุนัขจรจัดอยู่อาศัย หากกินเศษอาหารในตลาดเทศบาลและบริเวณใกล้เคียง ผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายหรืออาจจะเดือดร้อนหรือเสียหายดังกล่าวนางสาวชมพู่ ถูกสุนัขจรจัดกัด จึงเป็นผู้ที่เดือดร้อนเสียหายได้รับผลกระทบต่อสถานภาพของสิทธิแม้จะเป็นการชั่วคราว ก็เป็นผู้เสียหายซึ่งสิทธิและหน้าที่ตน

2. ความเดือดร้อนหรือเสียหายที่ผู้ฟ้องคดีได้รับนั้นเกิดจากการกระทำหรือการงดเว้นการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดของหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐตามที่กำหนดไว้ตามมาตรา 9 วรรคหนึ่ง (2) แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542⁽⁸⁾ เช่น เทศบาลซึ่งเป็นเจ้าของตลาดเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบดำเนินการป้องกัน แก้ไขปัญหาและขจัดเหตุรำคาญได้งดเว้นกระทำการหรือปฏิบัติการล่าช้า จนเกิดปัญหาสุนัขจรจัดกัดหรือทำให้ผู้คนหวาดกลัวรบกวนกิจกรรมการค้าขายหรือก่อให้เกิดอุบัติเหตุจากการสัญจรในพื้นที่รับผิดชอบเทศบาลซึ่งเป็นหน่วยงานทางปกครอง ตามมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองฯ

3. การแก้ไขหรือบรรเทาความเดือดร้อนหรือความเสียหายที่ผู้ฟ้องคดีได้รับนั้นต้องมีค่าบังคับตามที่กำหนดไว้หากผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายโดยตรงจากการละเลยต่อหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติหรือปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวล่าช้าเกินสมควร ตามมาตรา 9 วรรคหนึ่ง (2) แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองฯ และผลแห่งการกระทำที่ขาดการควบคุมดูแลสัตว์นำโรคที่เพียงพอก่อให้เกิดความเสียหายแก่ร่างกาย อนามัย สุขภาพ เสรีภาพ หรือสิทธิอื่น ๆ ของบุคคล จึงเป็นผลโดยตรงทางละเมิดของหน่วยงานรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐนั้น ตามมาตรา 420 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์⁽⁷⁾ เทศบาลเจ้าของตลาดต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนและตามมาตรา 9 วรรคหนึ่ง (3) ประกอบมาตรา 72 วรรคหนึ่ง (3) แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองฯ ดังเช่น นางสาวชมพู่ถูกสุนัขจรจัดกัด จึงเป็นผู้ที่เดือดร้อนเสียหายได้รับผลกระทบต่อสถานภาพของสิทธิและหน้าที่ เกิดจากการละเลยต่อหน้าที่ของเทศบาลตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติ และได้เกิดการละเมิดจากการละเว้นหรือปฏิบัติทางปกครองนี้ จึงเป็นคดีละเมิดตามมาตรา 9 วรรคหนึ่ง (3) แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองฯ นางสาวชมพู่จึงขอให้ศาลมีค่าบังคับสั่งให้ใช้เงินค่าสินไหมทดแทนค่าเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ตน หรือให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกระทำการแก้ไขปัญหา สุนัขจรจัดในการนี้ศาลปกครองก็มีอำนาจออกคำสั่งได้ตามมาตรา 72 วรรคหนึ่ง (3) แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองฯ

4. ต้องยื่นฟ้องภายในระยะเวลาที่กำหนด นางสาวชมพู่ หลังจากทำหนังสือร้องเรียนเรียกร้องค่าเสียหายต่อเทศบาลเจ้าของตลาดที่ถูกสุนัขจรจัดกัดแล้ว การจะนำคดีมาฟ้องต่อศาลปกครอง โดยต้องฟ้องภายใน 90 วันนับแต่รู้หรือควรรู้เหตุแห่งการฟ้องคดี (ถูกสุนัขกัด) หรือนับแต่วันที่พ้นกำหนดเก้าสิบวันนับแต่วันที่ผู้ฟ้องคดีได้มีหนังสือร้องขอต่อ

หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อให้ปฏิบัติหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดและไม่ได้รับหนังสือชี้แจงจากหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือได้รับแต่เป็นคำชี้แจงที่ผู้ฟ้องคดีเห็นว่าไม่มีเหตุผลเพียงพอแล้วแต่กรณีตามมาตรา 49 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองฯ เนื่องจากเทศบาลกระทำละเมิดหรือความรับผิดชอบอื่นของหน่วยงานทางปกครอง หรือจากการละเลยต่อหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติหรือปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวล่าช้า เกินสมควร ตามมาตรา 9 วรรคหนึ่ง (3) แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองฯ และให้ยื่นฟ้องภายในหนึ่งปี นับแต่วันที่รู้หรือควรรู้ถึงเหตุแห่งการฟ้องคดีตามมาตรา 51 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองฯ

5. คำฟ้องต้องทำเป็นหนังสือและมีรายการตามที่กำหนดไว้และยื่นโดยถูกวิธีการฟ้องคดีปกครอง โดยคำฟ้องต้องทำเป็นหนังสือ ใช้ถ้อยคำสุภาพ มีรายการตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 45 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542⁽⁸⁾ เช่น นางสาวชมพู่ต้องระบุชื่อเท็จจริง ชื่อที่อยู่ของตนเอง และเทศบาลผู้ถูกฟ้องคดี ชื่อเท็จจริงที่บรรยายเหตุการณ์ที่ถูกสุนัขจรจัดกัด ข้อกฎหมายที่สืบเนื่องจากการละเว้นการปฏิบัติตามบทหน้าที่ของเทศบาลที่กฎหมายกำหนดให้ดำเนินการจนเกิดผลกระทบต่อสถานภาพของสิทธิและหน้าที่ของตน อันเป็นความรับผิดทางละเมิดของหน่วยงานทางปกครองเป็นข้อพิพาทตามมาตรา 9 วรรคหนึ่ง (3) แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองฯ โดยมีคำขอให้ศาลออกคำสั่งตามมาตรา 72 วรรคหนึ่ง (3) แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองฯ และลงลายมือชื่อ นางสาวชมพู่ ผู้ฟ้องคดี โดยต้องแนบพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องไปพร้อมคำฟ้อง ในการนี้ผู้ฟ้องคดีต้องจัดทำสำเนาคำฟ้องและสำเนาพยานหลักฐานให้เทศบาลผู้ถูกฟ้องคดีด้วย

สำหรับวิธีการยื่นคำฟ้องนั้นนางสาวชมพู่จะยื่นด้วยตนเองหรือมอบอำนาจให้ผู้ยื่นแทนหรือจะส่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนก็ได้ ตามมาตรา 45 วรรค 3 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542⁽⁸⁾

6. ต้องยื่นฟ้องต่อศาลที่มีอำนาจ นางสาวชมพู่ได้ถูกสุนัขจรจัดกัด ในตลาดเทศบาลจังหวัดพิษณุโลก จึงต้องยื่นฟ้องต่อศาลปกครองชั้นต้นที่ผู้ฟ้องคดีมีภูมิลำเนาหรือที่มูลคดีเกิดขึ้นนั้นตามมาตรา 47 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครองพ.ศ. 2542⁽⁸⁾ คือศาลปกครองพิษณุโลก

กรณีตัวอย่างคดีสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง

คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.231/2557

คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.225/2552

คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.351/2553

คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.411/2552

คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.451/2554

บทสรุป

โรคพิษสุนัขบ้า แม้ว่าสถานการณ์การระบาดของโรคในประเทศไทยจะมีแนวโน้มที่จะลดลงเรื่อย ๆ แต่ก็ไม่ควรนิ่งนอนใจเมื่อถูกสุนัข แมว หรือสัตว์เลื้อยคลานชนิดอื่น ๆ กัดหรือข่วน ทั้งที่เป็นสัตว์เลี้ยงของตนเองหรือสัตว์จรจัด ต้องรีบทำความสะอาดแผลและปรึกษาแพทย์ โรคพิษสุนัขบ้าเป็นโรคที่มีอาการป่วยที่รุนแรง เมื่อผู้ติดเชื้อโรคนี้แล้วจะเสียชีวิตได้ แต่โรคนี้สามารถป้องกันได้ด้วยการร่วมมือร่วมใจของประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผู้ใดมีสัตว์เลี้ยงหรือสัตว์ที่ครอบครองให้อาหารอยู่ ต้องนำสัตว์ไปฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าเป็นประจำทุกปี หากฝ่าฝืน ก็มีโทษปรับตามกฎหมายที่นำมาบังคับใช้ เพื่อควบคุมป้องกันการระบาดของ

โรคพิษสุนัขบ้า ได้แก่ พระราชบัญญัติโรคพิษสุนัขบ้า พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ พ.ศ. 2558 และข้อบัญญัติท้องถิ่นทั่วประเทศเพราะองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีความสำคัญมากในการควบคุมการระบาดของโรคพิษสุนัขบ้า เพราะมีพื้นที่ดูแลรับผิดชอบและจำนวนสัตว์ที่ติดเชื่อเป็นจำนวนมาก กรมควบคุมโรค กรมปศุสัตว์ และกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น จึงต้องร่วมมือกันดำเนินการที่จะทำให้ประเทศไทยปลอดจากโรคพิษสุนัขบ้าภายใน ปี พ.ศ. 2563

บทความนี้ต้องการให้ผู้ศึกษารู้และเข้าใจกระบวนการควบคุมป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าและการแก้ไขปัญหาจากผลกระทบกระเทือนถึงสิทธิและหน้าที่ ความเดือดร้อน ความเสียหายของบุคคลด้วยการนำบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539⁽¹⁰⁾ พระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติ พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496⁽¹¹⁾ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 มาปรับใช้บริหารจัดการปัญหาโรคพิษสุนัขบ้าเพื่อให้การแก้ไขปัญหาเกิดประสิทธิผลในการควบคุมโรคติดต่อและเกิดประสิทธิภาพในการดำเนินงานทางการปกครองด้วยมาตรการเชิงป้องกัน เพื่อจะช่วยระงับยับยั้งมิให้หน่วยงานทางปกครองละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนด ส่วนการดำเนินกระบวนการเรียกร้องสิทธิเพื่อเยียวยาความเสียหายก็เพื่อคืนความเป็นธรรมแก่ผู้ถูกระงับละเมิดให้เหมาะสมตามเศรษฐฐานะของบุคคลนั้น ๆ

เอกสารอ้างอิง

1. กรมปศุสัตว์. รายงานสถานการณ์โรคพิษสุนัขบ้า. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก [http://www.dld.go.th/th/images/stories/warning/2562/256105/25610530_1rabies .pdf](http://www.dld.go.th/th/images/stories/warning/2562/256105/25610530_1rabies.pdf). [สืบค้นเมื่อ 15 มิถุนายน 2562].
2. กรมควบคุมโรค. ความรู้โรคพิษสุนัขบ้า. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก <http://www.boe.moph.go.th/fact/Rabies.doc> [สืบค้นเมื่อ 16 มิถุนายน 2562].
3. กรมควบคุมโรค. ข้อมูลสถานการณ์โรคระบาด. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก https://ddc.moph.go.th/th/site/office_newsview/view/4636 [สืบค้นเมื่อ 16 มิถุนายน 2562].
4. พระราชบัญญัติโรคพิษสุนัขบ้า พ.ศ. 2535. (2535). ราชกิจจานุเบกษา, 109(9):24-32.
5. อีระพล อรุณะกสิกร, สถาพร ลิ้มมณี, และไพฑูรย์ นาคฉ่ำ. (2535). พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยชน.
6. พระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ พ.ศ. 2558. (2558). ราชกิจจานุเบกษา, 132(14ก):22-41.
7. วราภรณ์ ศรีศุภ. (2552). ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์. กรุงเทพฯ : วิทญพัฒน์.
8. อีระพล อรุณะกสิกร. (2543). พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยชน.
9. มูลนิธิวิจัยและพัฒนากระบวนการยุติธรรมทางปกครอง. (2554). พระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539. กรุงเทพฯ : มูลนิธิวิจัย.
10. อีระพล อรุณะกสิกร. (2549). พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยชน.
11. อีระพล อรุณะกสิกร. (2544). พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2543. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยชน.